

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсияи Нарзуллозода Маърифат Нарзулло дар мавзуи «Омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ (дар асоси маводи забони англисӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3 – Педагогика (5.3.10.9 – Назария ва технологияи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ)). – Хучанд, 2026.

Дар шароити муосири рушди низоми таҳсилоти Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи баланд бардоштани сифати оmodасозии касбии омӯзгорон яке аз самтҳои афзалиятноки илми педагогӣ ба ҳисоб меравад. Ин масъала махсусан дар зинаи таҳсилоти томактабӣ аҳаммияти хосса пайдо мекунад, зеро маҳз дар давраи кӯдакӣ заминаҳои муҳими инкишофи шахсият, нутқ, қобилиятҳои маърифатӣ, малакаҳои муоширатӣ ва муносибат ба омӯзиш ташаккул меёбанд.

Дар солҳои охир таваҷҷуҳ ба омӯзиши барвақтии забонҳои хориҷӣ, аз ҷумла забони англисӣ, дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ бештар гардидааст. Таҳқиқоти педагогӣ ва равшанӣ додан ба аҳаммияти синни томактабиро барои рушди қобилиятҳои забонӣ ва коммуникативии кӯдак таъкид менамоянд. Дар автореферати диссертатсия низ бо таъкид ба осори олимони соҳаи педагогика, психология ва методикаи таълими забонҳои хориҷӣ нишон дода шудааст, ки синни томактабӣ барои ташаккули сифатҳои муҳими шахсият ва рушди малакаҳои забонӣ имкониятҳои мусоид фароҳам меорад. Ҳамзамон, таҳлили адабиёти илмӣ нишон додааст, ки масъалаи омода намудани омӯзгорони касбӣ барои таълими забони хориҷӣ, хусусан забони англисӣ, дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ҳанӯз ба таври кофӣ таҳқиқ нашудааст.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот. Мубрамии мавзуи интихобнамудаи диссертант, пеш аз ҳама, бо зарурати ба талаботи синну солӣ ва психолого-педагогии кӯдакони томактабӣ мутобиқ намудани таълими забони англисӣ алоқаманд мебошад. Омӯзиши забони хориҷӣ дар ин зина аз омӯзиши он дар муассисаҳои таҳсилоти миёна ба кулӣ фарқ мекунад. Дар ин ҷо омӯзгор бояд на танҳо дониши хуби забонӣ дошта бошад, балки хусусиятҳои равонӣ, физиологӣ ва маърифатии кӯдакро дарк намуда, усулҳои бозӣ, ҳаракат, фаъолияти коммуникативӣ, истифодаи маводи аёнӣ, суруд, шеър, корҳои амалӣ

ва дигар воситаҳои ба синни кӯдакон мувофиқро ба таври мақсаднок истифода бурда тавонад.

Аз ин нуқтаи назар, омодагии касбии омӯзгори оянда бояд ҳамчун раванди мураккаб ва бисёрҷанба баррасӣ шавад. Он аз дониши назариявӣ, малакаҳои амалӣ, қобилияти методӣ, омодагии психологӣ-педагогӣ, салоҳияти коммуникативӣ, қобилияти истифодаи технологияҳои муосири таълим ва қобилияти рефлексивӣ иборат мебошад. Дар диссертатсия маҳз ҳамин паҳлуҳои омодагии касбии омӯзгорони оянда мавриди таҳлил ва санҷиши таҷрибавӣ қарор гирифтаанд.

Мавзуи таҳқиқ аз ҷиҳати иҷтимоӣ низ муҳим мебошад. Омӯзиши барвақтии забони англисӣ метавонад ба рушди малакаҳои муоширатии кӯдакон, тавсеаи ҷаҳонбинӣ ва омодагии онҳо ба марҳилаҳои минбаъдаи таҳсил мусоидат намояд. Аммо самаранокии чунин таълим ба сатҳи омодагии омӯзгор вобастагии бевосита дорад. Аз ин рӯ, масъалаи таҳияи модели илмӣ-методӣ ва технологияи оmodасозии омӯзгорони оянда ба фаъолияти касбӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ мебошад.

Дар ин замина, интихоби мавзуи «Омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ (дар асоси маводи забони англисӣ)» аз ҷониби Нарзуллозода Маърифат Нарзулло асоснок ва саривақтӣ мебошад.

Мутобикати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Муҳтавои диссертатсияи Нарзуллозода Маърифат Нарзулло ба шиносномаи ихтисоси 5.3 – Педагогика (5.3.10.9 – Назария ва технологияи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ)) мувофиқат мекунад.

Мавзуи таҳқиқ бевосита ба масъалаҳои назария ва технологияи таълими забонҳои хориҷӣ, омодагии касбии омӯзгор, ташаккули салоҳиятҳои касбӣ, таҳияи технологияи педагогӣ, истифодаи усулҳои муосири таълим ва ташкили фаъолияти таҷрибавӣ дар соҳаи методикаи таълими забони англисӣ алоқаманд мебошад.

Диссертант масъалаи омодагии донишҷӯёро ба фаъолияти минбаъдаи касбӣ дар шароити муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ мавриди омӯзиш қарор

дода, кӯшиш намудааст, ки талаботи махсуси ин зинаи таҳсилро ба мазмун ва технологияи оmodасозии омӯзгор ворид намояд. Дар автореферат махсус таъкид мегардад, ки саҳми шахсии доvtалаб дар интихоби мавзуъ, асоснок намудани мақсад ва вазифаҳо, муайян кардани мубрамият ва аҳаммияти таҳқиқ, инчунин таҳия ва татбиқи методикаи оmodасозии омӯзгорони забони хориҷӣ барои фаъолияти педагогӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ зоҳир мегардад.

Аз ин рӯ, метавон хулоса кард, ки мавзуъ, мақсад, предмет, объект, масъалаҳои гузошташуда ва натиҷаҳои бадастомада ба самти ихтисоси илмии эълоншуда мутобиқат доранд.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуктаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. Яке аз ҷанбаҳои муҳими диссертатсия таҳияи муносибати маҷмӯӣ ба масъалаи оmodагии касбии омӯзгорони оянда барои таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ мебошад.

Аз муҳтавои диссертатсия ва автореферат бармеояд, ки наwgонии илмии таҳқиқ пеш аз ҳама дар равшан намудани мазмун ва моҳияти мафҳуми «оmodагии омӯзгори оянда ба таълими фанни забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ» ва муайян намудани сохтори он ифода меёбад. Муаллиф ин оmodагиро ҳамчун шакли мураккаби ташкилӣ баррасӣ намуда, ҷузъҳои ба ҳам алоқаманди онро муайян ва асоснок кардааст.

Ҷанбаи дигари наwgонӣ дар муайян ва тавсиф намудани ҷузъҳои таркибии оmodагии омӯзгори оянда ба таълими забони хориҷӣ ва марҳилаҳои рушди касбии ӯ дар шароити таҳсилоти олӣ ифода меёбад.

Муҳим аст, ки диссертант масъалаи оmodагии касбиро танҳо дар доираи донишҳои назариявӣ маҳдуд накардааст. Дар таҳқиқ донишҳои назариявӣ, малакаҳои амалӣ ва малакаҳои рефлексивӣ ҳамчун нишондиҳандаҳои муҳими оmodагии касбӣ мавриди арзёбӣ қарор гирифтаанд. Ин муносибат имкон медиҳад, ки сатҳи оmodагии донишҷӯён на танҳо аз рӯйи ҳаҷми дониш, балки аз рӯйи қобилияти татбиқи онҳо дар фаъолияти воқеии педагогӣ низ муайян карда шавад.

Ҷиҳати дигари мусбати таҳқиқ таҳияи модели оmodасозии омӯзгорони оянда ва муайян намудани шароити педагогии татбиқи он мебошад. Модели

пешниҳодшуда ба муттаҳидсозии омодагии назариявӣ, методӣ ва амалӣ равона гардидааст.

Навгони амалии таҳқиқ инчунин дар таҳияи тавсияҳо ва маводи таълимӣ-методӣ, истифодаи курсҳои интиҳобӣ ва махсус, инчунин ворид намудани натиҷаҳои таҳқиқ ба таҷрибаомӯзии педагогии донишҷӯён ифода меёбад.

Натиҷаҳои илмӣ бадастомада бо мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ алоқаманд буда, аз саҳми мустақили диссертант дар ҳалли масъалаи илмӣ шаҳодат медиҳанд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаю тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта. Асоснокӣ ва эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ аз интиҳоби усулҳои мувофиқи таҳқиқоти педагогӣ, таҳлили сарчашмаҳои илмӣ, мушоҳида, пурсиш, тестгузаронӣ, санҷишҳои шифохӣ ва хаттӣ, таҳлили натиҷаҳои фаъолияти донишҷӯён, гузаронидани таълими таҷрибавӣ ва муқоисаи натиҷаҳои гурӯҳҳои таҷрибавӣ ва назоратӣ таъмин карда шудааст.

Дар диссертатсия заминаи эмпирикии таҳқиқ ҳам маълумоти сифатӣ ва ҳам маълумоти миқдориро дар бар мегирад. Ба маълумоти сифатӣ пурсиш, мушоҳида ва таҳлили дарсҳо, ба маълумоти миқдорӣ бошад натиҷаҳои санҷишҳо, тестҳо, нишондиҳандаҳои пешрафти донишҷӯён ва муқоисаи гурӯҳҳои таҷрибавӣ ва назоратӣ дохил карда шудаанд. Пойгоҳи таҷрибавию озмоишии таҳқиқро Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров, Донишқадаи омӯзгорӣ дар шаҳри Панҷакент ва кӯдакистони №13-и шаҳри Хучанд ташкил додаанд.

Махсусан натиҷаҳои таҷрибаи педагогӣ қобили тавачҷуҳ мебошанд. Таҳқиқ дар се марҳила гузаронида шудааст. Дар марҳилаи аввал, ки пас аз ду ҳафтаи таҷрибаомӯзии курси сеюм гузаронида шудааст, нишондиҳандаи баҳои «аъло» ва «хуб» аз рӯйи дониши назариявӣ дар гурӯҳи таҷрибавӣ 38,3 фоиз ва дар гурӯҳи назоратӣ 31,6 фоизро ташкил додааст.

Дар марҳилаи дуюм нишондиҳандаи мазкур дар гурӯҳи таҷрибавӣ ба 66,7 фоиз ва дар гурӯҳи назоратӣ ба 36,7 фоиз расидааст. Аз рӯйи малакаҳои амалӣ сатҳи баланд дар гурӯҳи таҷрибавӣ 51,98 фоиз ва дар гурӯҳи назоратӣ 27,3 фоизро ташкил кардааст. Малакаҳои рефлексивӣ низ дар гурӯҳи таҷрибавӣ

нисбат ба гурӯҳи назоратӣ баландтар буда, мутаносибан 44,5 ва 34,5 фоизро ташкил додаанд.

Натиҷаи ниҳоии таҷриба боз ҳам ҷолибтар мебошад. Дар марҳилаи ҷамъбасти нишондиҳандаи баҳои «аъло» ва «хуб» аз рӯи дониши назариявӣ дар гурӯҳи таҷрибавӣ 83,3 фоиз ва дар гурӯҳи назоратӣ 38,35 фоизро ташкил кардааст. Сатҳи баланди ташаккули малакаҳои амалӣ дар гурӯҳи таҷрибавӣ 80 фоиз ва дар гурӯҳи назоратӣ 35,34 фоиз буда, аз рӯи малакаҳои рефлексивӣ мутаносибан 63,4 ва 42,3 фоизро ташкил кардааст.

Ин нишондиҳандаҳо ба самаранокии татбиқи модели пешниҳодшуда ишора мекунанд. Ҳамзамон, аз нигоҳи муқовимати илмӣ бояд таъкид кард, ки ҳуди фарқияти миқдорӣ байни гурӯҳҳо барои ҳулосаи ниҳой танҳо дар сурате кофӣ мебошад, ки тарзи интиҳоб, ҳаҷми гурӯҳҳо, ҳамгунӣ ва шароити гузаронидани таҷриба ба таври дақиқ назорат карда шуда бошанд. Диссертатсия барои чунин таҳлил замина фароҳам овардааст.

Бо вучуди ин, натиҷаҳои таҷрибавӣ аз он ҷиҳат аҳаммиятноканд, ки тағйирот дар якҷанд самт — дониши назариявӣ, малакаҳои амалӣ ва малакаҳои рефлексивӣ — мушоҳида шудааст. Ин ҳолат ба эътимоднокии умумии натиҷаҳои таҳқиқ мусоидат мекунад.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, ҳулоса, тавсияҳо ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Ҳаҷми умумии рисола бо заминачо 237 саҳифаи матни компютериро ташкил намуда, рӯйхати адабиёт 164 сарчашмаи илмиро бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ дар бар мегирад.

Сохтори диссертатсия ба мантиқи умумии таҳқиқоти педагогӣ мувофиқат мекунад: масъала дар қисми муқаддимаӣ асоснок шуда, заминаҳои назариявӣ методологӣ дар боби аввал таҳлил, масъалаҳои омодагии касбӣ ва методикаи татбиқи он дар боби дуюм баррасӣ ва натиҷаҳои таҷрибавӣ дар боби сеюм пешниҳод гардидаанд.

Дар қисми муқаддимаӣ мубрамии мавзӯ, дараҷаи таҳқиқи масъала, объект, предмет, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ, фарзияи корӣ, асосҳои назариявӣ методологӣ, усулҳои таҳқиқ, марҳилаҳои кор, аҳаммияти назариявӣ

ва амалӣ, навгонии илмӣ, этимоднокии натиҷаҳо, пойгоҳи таҳқиқ ва саҳми шахсии довталаб инъикос гардидаанд.

Боби якум ба масъалаҳои психолого-педагогии омодагии касбии омӯзгори ояндаи забони хориҷӣ барои фаъолияти таълимӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ бахшида шудааст. Дар он хусусиятҳои ташаккули малака ва қобилиятҳои касбӣ, талаботи синну солӣ, нақши донишҳои психологӣ ва педагогӣ, инчунин масъалаҳои омодагӣ ба фаъолияти касбӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Боби дуюм ба масъалаҳои методикаи омодаسازی омӯзгорони оянда бахшида шуда, ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии модели пешниҳодшуда, шаклҳо ва воситаҳои таълим, курсҳои махсус ва интихобӣ, инчунин имкониятҳои истифодаи фаъолияти педагогӣ дар омодагии донишҷӯёро фаро мегирад.

Боби сеюм бошад, ба ташкили таҳқиқоти таҷрибавӣ ва арзёбии натиҷаҳои он бахшида шудааст. Дар он марҳилаҳои таҷриба, нишондиҳандаҳо ва меъёрҳои арзёбии омодагии касбӣ, хусусиятҳои гурӯҳҳои таҷрибавӣ ва назоратӣ ва натиҷаҳои мониторинг пешниҳод шудаанд.

Чунин сохтор ба муаллиф имкон додааст, ки масъалаи таҳқиқро аз назария ба амалия пайгирона гузаронад.

Таҳлили мазмуни бобҳои диссертатсия.

Боби якум диссертатсия заминаи назариявӣ ва психолого-педагогии таҳқиқро ташкил медиҳад. Муаллиф дар ин боб кӯшиш кардааст, ки хусусиятҳои омодагии касбии омӯзгори забони хориҷӣ барои фаъолияти таълимӣ дар муассисаҳои томактабиро муайян намояд.

Ҷиҳати мусбати ин боб дар он аст, ки диссертант ба хусусиятҳои синну солии кӯдакони томактабӣ тавачҷуҳ намуда, зарурати мутобик намудани фаъолияти омӯзгорро ба имкониятҳои маърифатӣ ва равонии кӯдак таъкид менамояд.

Дар асоси таҳлили осори олимони соҳаи психология ва педагогика аҳаммияти бозӣ, ҳамкориҳои иҷтимоӣ, таҷрибаи бевосита ва истифодаи забон дар муҳити мувофиқ нишон дода мешавад. Ин замина барои интихоби усулҳои

таълими забони англисӣ дар муассисаҳои томактабӣ аҳаммияти назариявӣ дорад.

Боби дуюм қисми методии таҳқиқро ташкил медиҳад. Дар ин ҷо масъалаи таҳияи методикаи омодаسازی омӯзгорони оянда ба фаъолияти касбӣ дар муассисаҳои томактабӣ ба миён гузошта мешавад.

Муаллиф таъкид менамояд, ки омодагии касбӣ бояд ба як қатор ҷузъҳои ба ҳам алоқаманд таъя кунад. Аз ҷумла, донишҳои назариявӣ бояд бо малакаҳои амалӣ, таҷрибаи педагогӣ, қобилияти истифодаи усулҳои таълим ва малакаҳои рефлексивӣ пайваст карда шаванд.

Дар ин қисмат истифодаи шаклҳои фаъолияти амалӣ, курсҳои махсус ва интиҳобӣ ва таҷрибаомӯзии педагогӣ ҳамчун воситаҳои муҳими такмили омодагии донишҷӯён пешниҳод гардидааст.

Қобили таваҷҷуҳ аст, ки дар таҳқиқ на танҳо омодагии донишҷӯ барои гузаронидани машғулият, балки масъалаи интиҳоби миқдори мувофиқи маводи забонӣ низ баррасӣ шудааст. Масалан, таҷрибаи дар кӯдакистони №13-и шаҳри Хучанд гузаронидашуда нишон додааст, ки ҳаҷми маводи нави забонӣ вобаста ба синну сол, омодагии қаблии кӯдакон, хусусияти мавод, воситаҳои аёнӣ, андозаи гурӯҳ ва дигар шароитҳо бояд тағйир дода шавад.

Ин гуна натиҷаҳо аҳаммияти амалии диссертатсияро баланд мебардоранд, зеро онҳо ба омӯзгор имконият медиҳанд, ки мазмун ва суръати таълимиро ба шароити воқеии муассисаи томактабӣ мутобиқ намояд.

Боби сеюм ба қисми таҷрибавии таҳқиқ бахшида шудааст. Дар ин боб диссертант кӯшиш намудааст, ки самаранокии методикаи таҳияшуда ва модели омодагии касбии омӯзгорони ояндаро дар амал санҷад.

Истифодаи гурӯҳҳои таҷрибавӣ ва назоратӣ имконият медиҳад, ки тағйироти сатҳи омодагии донишҷӯён дар раванди таҷриба муқоиса карда шавад.

Натиҷаҳои таҷриба аз афзоиши назарраси нишондиҳандаҳои гурӯҳи таҷрибавӣ шаҳодат медиҳанд. Агар дар оғози таҷриба нишондиҳандаи донишҳои назариявии «аъло» ва «хуб» дар гурӯҳи таҷрибавӣ 38,3 фоизро ташкил дода бошад, дар марҳилаи ҷамъбасти он ба 83,3 фоиз расидааст.

Нишондиҳандаи малакаҳои амалӣ аз 24 фоиз ба 80 фоиз ва нишондиҳандаи малакаҳои рефлексивӣ аз 28,87 фоиз ба 63,4 фоиз афзоиш ёфтааст.

Дар гуруҳи назоратӣ низ тағйирот ба амал омадааст, вале суръати он нисбатан маҳдуд мебошад: нишондиҳандаи донишҳои назариявӣ аз 31,6 ба 38,35 фоиз, малакаҳои амалӣ аз 19,32 ба 35,34 фоиз ва малакаҳои рефлексивӣ аз 24,5 ба 42,3 фоиз расидааст.

Ҳамин тавр, таҳқиқоти таҷрибавӣ барои тасдиқи самаранокии модели пешниҳодшуда заминаи муайяни эмпирикӣ фароҳам овардааст.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии диссертатсия.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқ дар саҳми он ба рушди назария ва методикаи омодаسازی омӯзгорони забони хориҷӣ барои фаъолияти касбӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ зоҳир мегардад.

Муаллиф мафҳуми омодагии касбии омӯзгори ояндаро нисбат ба шароити таълими забони хориҷӣ дар муассисаи томактабӣ мушаххас намуда, сохтор ва ҷузъҳои онро муайян кардааст. Ин натиҷаҳо метавонанд барои таҳқиқоти минбаъда дар самти омодаسازی омӯзгорони забони хориҷӣ истифода шаванд.

Аҳаммияти назариявии дигар дар он ифода меёбад, ки масъалаи омодагии омӯзгор дар робитаи байни донишҳои назариявӣ, фаъолияти амалӣ ва малакаҳои рефлексивӣ баррасӣ шудааст. Ин муносибат имконият медиҳад, ки омодагии касбӣ ҳамчун раванди яклухт ва динамикӣ фаҳмида шавад.

Арзиши амалии диссертатсия бошад, пеш аз ҳама, дар таҳияи методика ва имконияти татбиқи он дар муассисаҳои таҳсилоти олӣ зоҳир мегардад. Натиҷаҳои таҳқиқ дар барномаҳои таълимии фанҳои интихобӣ ва махсус ва дар раванди таҷрибаомӯзии педагогии донишҷӯён истифода шудаанд. Ҳамчунин натиҷаҳои таҳқиқ дар семинарҳои илмӣ-методии устодони муассисаҳои таҳсилоти олӣ ва мураббиёни муассисаҳои томактабӣ баррасӣ шуда, қисман дар фаъолияти амалии онҳо ҷорӣ гардидаанд.

Аз ин рӯ, маводи диссертатсия метавонад ҳангоми таълими фанҳои методикаи таълими забони англисӣ, педагогика, психология, курсҳои махсус ва интихобӣ, инчунин ҳангоми ташкили таҷрибаомӯзии педагогии донишҷӯён истифода шавад.

Нашри натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзуи диссертатсия.

Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар як қатор таълифоти илмӣ ва таълимӣ-методӣ инъикос ёфтаанд.

Тибқи маълумоти автореферат, аз рӯйи мавзуи диссертатсия 11 мақола, аз ҷумла 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 6 мақола дар дигар маҷмуаҳо ва маводи конференсияҳо ба таъб расидаанд. Илова бар ин, як дастури таълимӣ-методӣ вобаста ба мавзуи таҳқиқот нашр шудааст.

Мундариҷаи нашрияҳои пешниҳодшуда бо масъалаҳои омодагии касбии омӯзгорони забони хориҷӣ, таълими забони англисӣ дар синни томактабӣ, усулҳои интерактивӣ, бозӣ ва технологияҳои оmodасозии омӯзгор алоқаманд мебошанд.

Миқдор ва самти нашрияҳо нишон медиҳанд, ки натиҷаҳои таҳқиқ дар шакли мақолаҳои илмӣ ва маводи таълимӣ-методӣ мавриди муаррифӣ ва муҳокима қарор гирифтаанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия.

Диссертатсия ва автореферати он аз ҷиҳати сохтор ба талаботи муқарраргардида барои таҳқиқоти диссертатсионӣ мувофиқат мекунад.

Дар автореферат қисмҳои асосии таҳқиқ, аз ҷумла мубрамияти мавзӯ, дараҷаи омӯзиши масъала, мақсад ва вазифаҳо, объект ва предмет, фарзияи таҳқиқ, заминаҳои назариявӣ ва методологӣ, нағзҳои илмӣ, аҳамияти назариявӣ амалӣ, марҳилаҳои таҳқиқ, пойгоҳи таҷрибавӣ, натиҷаҳои асосӣ, саҳми шахсии докталаб ва тавсияҳо инъикос гардидаанд.

Мазмуни автореферат ба муҳтавои умумии диссертатсия мувофиқат дошта, натиҷаҳои асосии таҳқиқро инъикос менамояд.

Ҳаҷми рисола - 237 саҳифа ва рӯйхати адабиёт 164 сарчашма, инчунин мавҷудияти нашрияҳои илмӣ ва дастури таълимӣ-методӣ нишон медиҳанд, ки барои таҳияи диссертатсия заминаи кофӣ адабиёт ва маводи илмӣ истифода шудааст.

Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба диссертатсия.

Дар баробари натиҷаҳои мусбати илмӣ ва амалии диссертатсия, ҳангоми омӯзиши он баъзе эродҳо ва масъалаҳои баҳсталаб низ ба назар мерасанд. Зикри онҳо бо мақсади паст намудани арзиши таҳқиқ нест, балки барои тақмили минбаъдаи ҷанбаҳои назариявӣ ва методии он пешниҳод мегардад.

1. Дар баъзе қисматҳои боби назариявӣ масъалаҳои умумии таълими барвақти забони хориҷӣ нисбатан васеъ шарҳ дода шудаанд. Бо дарназардошти мавзуи мушаххаси диссертатсия — омодагии касбии омӯзгори оянда — беҳтар мебуд, ки дар баъзе мавридҳо таҳлили умумии таълими забони хориҷӣ дар синни томақтабӣ бештар ба масъалаи маҳз омодасозии омӯзгор пайваست карда шавад. Ин имкон медод, ки фарқи байни «таълими забони англисӣ ба кӯдак» ва «омодасозии омӯзгор барои таълими забони англисӣ ба кӯдак» боз ҳам возеҳтар нишон дода шавад.

2. Дар диссертатсия ҷузъҳои гуногуни омодагии касбӣ: назариявӣ, амалӣ ва рефлексивӣ мавриди арзёбӣ қарор гирифтаанд. Бо вучуди ин, дар таҳлили минбаъдаи методӣ метавонист робитаи байни ин ҷузъҳо боз ҳам муфассалтар нишон дода шавад. Масалан, муайян намудани он ки чӣ гуна афзоиши донишҳои назариявӣ ба рушди малакаҳои амалӣ ва сипас ба ташаккули малакаҳои рефлексивӣ таъсир мерасонад, арзиши модели пешниҳодшударо боз ҳам баландтар мегардонд.

3. Таҳқиқоти таҷрибавӣ бо гурӯҳҳои таҷрибавӣ ва назоратӣ натиҷаҳои мусбат нишон додааст, вале масъалаи тавсифи муфассали ҳаҷм ва таркиби гурӯҳҳо метавонад боз ҳам мушаххастар пешниҳод шавад. Барои ҳонандаи илмӣ муҳим аст, ки шумораи донишҷӯён дар ҳар гурӯҳ, меъёрҳои интихоби онҳо ва дараҷаи ҳамгун будани гурӯҳҳо пеш аз оғози таҷриба ба таври равшан нишон дода шаванд. Чунин маълумот имконияти муқоисаи натиҷаҳоро бештар таъмин менамояд.

4. Дар баъзе ҳолатҳо нишондиҳандаҳои ғоизӣ хеле равшан пешниҳод шудаанд, аммо барои қавитар намудани асоснокии омӯрӣ метавонист коркарди омории натиҷаҳо бо шарҳи муфассалтари нишондиҳандаҳои омӯрӣ пешниҳод карда шавад. Ин махсусан барои исботи он муҳим аст, ки фарқи байни гурӯҳҳои таҷрибавӣ ва назоратӣ аз нигоҳи омӯрӣ низ аҳамиятнок мебошад.

5. Масъалаи таъсири шароити муассисаи томактабӣ ба натиҷаи омодагии омӯзгор метавонад бештар таҳлил карда шавад. Дар ҳуди диссертатсия ба омилҳои моддӣ-техникӣ, воситаҳои аёнӣ, ҳаҷми гурӯҳ, хусусиятҳои инфиродии кӯдакон ва шароити ташкили машғулият таваҷҷуҳ шудааст. Бо вуҷуди ин, дар таҳқиқоти минбаъда таъсири ҳар яке аз ин омилҳо ба фаъолияти омӯзгор метавонад ба таври алоҳида санҷида шавад.

Эродҳои мазкур асосан хусусияти тавсиявӣ ва тақмилдиҳанда дошта, ба арзиши илмӣ натиҷаҳои бадастомада таъсири ҷиддӣ намерасонанд. Баръакс, онҳо метавонанд ҳамчун самтҳои тақмили минбаъдаи таҳқиқоти диссертант баррасӣ шаванд.

Хулоса.

Диссертатсияи Нарзуллозода Маърифат Нарзулло дар мавзӯи «Омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ (дар асоси маводи забони англисӣ)» ба масъалаи муҳими назария ва методикаи таълими забонҳои хориҷӣ бахшида шуда, аз лиҳози интиҳоби масъала, ҳадафи таҳқиқ, заминаи назариявӣ, методология, ташкили таҷрибаи педагогӣ ва натиҷаҳои бадастомада дорои аҳаммияти илмӣ ва амалӣ мебошад.

Диссертант масъалаи омодагии касбии омӯзгорони ояндаро дар шароити муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ мавриди омӯзиши комплексӣ қарор дода, мафҳуми омодагии касбӣ, сохтор ва ҷузъҳои онро мушаххас намудааст. Модел ва методикаи пешниҳодшуда ба пайвастанӣ донишҳои назариявӣ бо малакаҳои амалӣ ва рефлексивӣ равона гардидааст.

Бо дарназардошти мазмун, натиҷаҳои илмӣ, нағзҳои пешниҳодшуда, аҳаммияти назариявӣ амалӣ, дараҷаи асоснокии хулосаҳо, натиҷаҳои таҳқиқоти таҷрибавӣ ва нашри натиҷаҳои илмӣ, чунин мешуморам, ки диссертатсияи Нарзуллозода Маърифат Нарзулло дар мавзӯи «Омодагии касбии омӯзгорони оянда ба таълими забони хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ (дар асоси маводи забони англисӣ)» таҳқиқоти мустақилона анҷомёфтаи илмӣ буда, ба талаботи муқарраргардида нисбат ба диссертатсияҳои номзадӣ ҷавобгӯ мебошад.

Диссертант Нарзуллозода Маърифат Нарзулло барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3 – Педагогика (5.3.10.9 – Назария ва технологияи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ)) сазовор доништа мешавад.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи забонҳои хориҷӣ ва
робитаҳои байнифарҳангӣ
Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва
соҳибкорӣ Тоҷикистон

Умаров Абдурахмон
Саидахмадович

Суроға: 734055, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе,
хб. Борбад 48/5, Тел: +992938-94-16-89,
E-mail: abdurahmon45@mail.ru

Имзои Умаров А.С.-ро тасдиқ мекунам.
Сардори раёсати кадр ва
корҳои махсус ДБССТ

Ҷураев Ш.Н.

21.09.2026 с.